

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

G. Atzema (VVD) en T.C. Both-Verhoeven (CDA)
(d.d. 27 september 2023)

Nummer
4003

Onderwerp
Invasieve exoten

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Een plant, dier, of een ander organisme, dat van nature niet in Nederland voorkomt, wordt een uitheemse soort genoemd. Wanneer deze soorten door menselijk handelen in ons land terechtkomen worden ze exoten genoemd. Het gaat hierbij overigens niet om soorten die elders in Europa inheems zijn en door klimaatverandering oprukken naar Nederland.

Een klein deel van de exoten voelt zich prima thuis in zijn nieuwe omgeving. Ze kunnen zich vestigen in onze natuur, snel vermeerderen en schadelijk zijn voor inheemse soorten. Deze soorten worden invasieve exoten genoemd.

Invasieve exoten kunnen schadelijk zijn voor de natuur. Deze exoten kunnen er bijvoorbeeld voor zorgen dat inheemse planten en dieren gedeeltelijk of zelfs geheel verdwijnen. Sommige invasieve exoten kunnen daarnaast gezondheidsproblemen bij mensen of economische schade veroorzaken.

In 2019 bleek uit het IPBES¹ Global Assessment Report dat invasieve uitheemse soorten één van de vijf belangrijkste directe oorzaken zijn van biodiversiteitsverlies - naast veranderingen in land- en zeegebruik, directe exploitatie van soorten, klimaatverandering en vervuiling. "Invasieve uitheemse soorten vormen een grote bedreiging voor de biodiversiteit en kunnen onomkeerbare schade aan de natuur veroorzaken, waaronder het uitsterven van lokale en wereldwijde soorten, en ook het menselijk welzijn bedreigen", aldus professor Helen Roy (Verenigd Koninkrijk), co-voorzitter van de IPBS-beoordeling.

In het dagblad Trouw van 1 september jl. werd ook naar de IPBES verwezen. "Dieren en planten die ergens anders vandaan komen, vormen één van de vijf belangrijkste oorzaken van het wereldwijde verlies aan biodiversiteit. Wetenschappelijk platform IPBES komt maandag met een nieuw rapport over deze invasieve exoten." In het op 4 september 2023 verschenen IPBES-rapport worden overheden opgeroepen om meer te doen om de verspreiding van invasieve soorten te voorkomen en om invasieve soorten intensiever te bestrijden.

¹ IPBS staat voor "Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services"

De provincies zijn verantwoordelijk voor de bestrijding en beheersing van invasieve exoten die in bijlage VC² van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan. De soorten in deze bijlage staan ook op de Unielijst. Overigens staan niet alle soorten van de Unielijst ook in bijlage VC, zoals de muskusrat en de beverrat. Voor de bestrijding van de muskusrat en de beverrat zijn de waterschappen verantwoordelijk. De overige soorten vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Zo heeft de minister van LNV voor uitheemse rivierkreeften en de Chinese wolhandkrab, een vrijstelling voor bevissing gemaakt als beheersmaatregel.

1. In antwoord op vragen van de VVD d.d. 19 juni 2020 heeft GS aangegeven dat er op dat moment geen vastgesteld beleid was voor de aanpak van exoten. De aanpak van exoten zou worden opgenomen in het soorten- en faunabeleid waar in 2020 een start mee gemaakt zou worden. In de op 8 maart 2023 vastgestelde module soortenbeleid (onderdeel van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening) is aangegeven dat er een plan van aanpak komt voor invasieve exoten (blz. 48, herziening module soortenbeleid).
Kan GS aangeven wanneer wij dit plan van aanpak kunnen verwachten? Er komen namelijk steeds meer berichten dat invasieve exoten negatieve effecten hebben op de biodiversiteit.

Antwoord

Als provincie zetten wij ons actief in op het bestrijden van invasieve exoten die nog niet gevestigd zijn of die wij nog weg kunnen krijgen en waarvoor de provincie een verantwoordelijkheid heeft. Ook vindt er reeds bestrijding en beheer van invasieve exoten plaats binnen de Natura 2000-gebieden. Dit staat ook beschreven in ons beleid aangaande exoten en is in te zien via de volgende link:

<https://ruimtelijkeplannenzuidholland.nl/omgevingsbeleid/NL.IMRO.9928.OProgramma-GC06?s=SACPEzYwAU9 QkGERIICDACgBHcD A bv379 8fwAEM&text-only>

Naast de hiervoor genoemde inzet is er behoefte aan regie, prioritering, een gezamenlijke strategie en gezamenlijke aanpak binnen de kaders van ons beleid. Recent is gestart met het opzetten van een werkgroep met onze partners om de eliminatie of beheer van invasieve exoten verder te kunnen uitwerken in een plan van aanpak voor Zuid-Holland. De eerste bijeenkomst staat gepland voor november. In het tweede kwartaal van 2024 verwachten wij hier de eerste resultaten van.

2. Wij maken ons grote zorgen over de aanpak van de rode Amerikaanse rivierkreeften. In de breed ingediende (door 10 partijen) en breed aangenomen (13 partijen) motie van 8 maart 2023 over invasieve soorten is GS verzocht:
 - Het Rijk tot actie te manen met betrekking tot de bestrijding van de Amerikaanse rivierkreeft.
 - Samen met de waterschappen een programma te ontwikkelen om de verspreiding van rivierkreeften in te dammen.
 - Het Rijk nadrukkelijk te verzoeken een voorstel uit te werken waarbij bevissing met fuik en kreeftenkorf - uitsluitend ter bevissing van de Amerikaanse rivierkreeft - onder voorwaarden ook door vrijwilligers en derden wordt toegestaan.
 - De juridische mogelijkheden te onderzoeken om als Provincie deze manier van bevissing toe te staan.
 - PS voor de begroting van 2024 een plan van aanpak te presenteren om de Amerikaanse rivierkreeft te bestrijden.

Naar aanleiding van deze motie heeft GS op 18 april jl. een brief gestuurd naar PS waarin GS aangeeft het programma aanpak uitheemse rivierkreeften van het Rijk af te wachten. Kan GS

² [Unielijst invasieve exoten | Invasieve exoten | NVWA](#)

aangeven wat de actuele stand van zaken is ten aanzien van de uitvoering van deze motie? En kan GS daarbij aangeven wanneer het programma aanpak uitheemse rivierkreeften van het Rijk wordt verwacht?

Antwoord

Wij vragen via meerdere lijnen actief aandacht voor de problematiek en een oplossing ervan. Dit doen wij o.a. via bestuurlijke overleggen en via IPO verband. Op 11 mei 2023 is het Programma beheersingsaanpak uitheemse rivierkreeft vastgesteld door de deelnemers van het bestuurlijk overleg 'aanpak uitheemse rivierkreeften'. De programmatische aanpak is in te zien via de volgende link:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/09/06/bijlage-programmatische-aanpak-beheersing-uitheemse-rivierkreeft>. Op basis de programmatische aanpak worden er op dit moment m.n. gesprekken gevoerd tussen het Rijk en Unie van Waterschappen over wie waarvoor verantwoordelijk is. De inzet is dat IPO en de UvW bij de lobby richting formatiebesprekingen aandacht vragen om daar knoppen over door te hakken, zodat de betrokken partijen die kunnen vertalen naar een optimale aanpak voor Zuid-Holland. Om vandaaruit in gezamenlijkheid een optimale aanpak voor Zuid-Holland vorm te geven zoals ook is aan gegeven in deze motie.

3. *De aanwezigheid van invasieve exoten heeft invloed op de waterkwaliteit en daarmee ook op de doelen uit de Kaderrichtlijn Water. Het is dus belangrijk om daar iets tegen te doen. Heeft GS zicht op de gevolgen van invasieve exoten op de waterkwaliteit? En welke maatregelen worden getroffen om de achteruitgang van de waterkwaliteit door invasieve exoten te voorkomen?*
De aanwezigheid van invasieve exoten kan invloed hebben op de stevigheid van dijken, spoordijken en andere infrastructuur. Heeft GS zicht op deze effecten? Wat wordt er gedaan om hier beter zicht op te krijgen en welke maatregelen worden voorzien om de stevigheid van dijken en de ondergrond van infrastructuur te borgen?

Antwoord

Invasieve exoten waarvan bekend is dat zij invloed hebben op de stevigheid van dijken, spoordijken en andere infrastructuur zijn de muskus- en beverrat. De waterschappen zetten reeds in op het bestrijden van deze soorten. GS heeft geen signalen van de waterschappen dat zij problemen ervaren met de bestrijding van deze soorten. Van de Amerikaanse rivierkreeft is bekend dat deze in oevers graaft en daarmee ook mogelijk in (natte) waterkeringen graaft. Ook voor deze soort zijn vanuit de waterschappen geen signalen ontvangen dat deze soort op dit moment problemen oplevert voor de waterveiligheid. Wel ontvangen wij signalen van de waterschappen dat zij zich ernstig zorgen maken over de activiteiten van bevers (inheemse soort) die wel en impact hebben op de waterveiligheid.

Gebiedsbreed onderzoek door de provincie Zuid-Holland met de waterschappen naar het voorkomen van rivierkreeften door o.a. het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap laat zien dat rivierkreeften in een groot deel van ons gebied aanwezig zijn. Gezien hun negatieve invloed op het onderwaterleven is dit zorgelijk. Daarom benadrukken wij bij Rijk de urgentie om snel te komen met een programma aanpak voor dit probleem, zie ook de beantwoording bij vraag 2. Daarnaast zijn wij als provincie nauw betrokken in de gebieden bij de aanpak van het kreeftenprobleem, door onder meer bijdragen aan de ontwikkeling van effectieve vangmiddelen en (grootschalige) herstel/wegvang(proeven).

Den Haag, 21 november 20223

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA M.E. van Leeuwen